

« zurück blättern vor »

RAJTAR subst. m., ab 1455; auch *rajtarz*, *ratar*, *rejtar*, *rejter*. **1)** ‘berittener Soldat’ – ‘żołnierz rajterii’: 1455 StPPP VII 467, STP *Ubi tantum cum 300 selectissimorum raytarorum militibus sumptu proprio conductis... ad nos castraque nostra uenit.* o 1582 StryjKron 637, SPXVI *Posłał tedy Mistrz 500. iezdnych Reyterow.* o 1640–1684 PoczOdIPam 26, SP17 *Ścięto Raytara naieżerze, ktury zabił Pana Narkuskiego.* o 1782 Skrzet.P.P.1 390, L *Bywała iazda sposobem Niemieckim ubrana i uzbroiona, którą nazywano raytarami i dragonami.* o †1872 Pol., Sw *Miałem ze sobą książęcych rajtarzy.* o (1886) 1949–1951 Sienk.Pot.IV 165, DOR *Nim się ów ciężki rajtar obejrzy, już go Tatar na arkan weźmie.* o (1897) 1924–1932 Wysp.Leg.II 194, DOR *Ratarów obcych precz wypędził, odegnął za wały.* o †1902 Dyg., Sw *Czynię was wojami i ratarami, w wojnie z wrogiem śmiertelnym, a za wodza daję wam syna swego Peruna.* o [LBel.] †1906 Spas., Sw *Naprowadził nań rejtrów niemieckich.* o [arch.] 1923 Gemb.Uzbr. 295, DOR *Rajtarzy polscy na przelomie XVI i XVII wieków [wieku] uzbrojeni byli w przyłbice, zbroję lub pancierz, obojczyk i zarekawie, w trzy strzelby (...) czekan, szablę lub rapier.* – STP, SPXVI, CN, TR, L, SWIL, Sw, DOR sowie BAN. **2)** ‘Bandit, Räuber, Straßenräuber, Plünderer’ – ‘zbój, rozbójnik, łupieżca’: 1532 BartBydg 62, SPXVI *latro, qui in die et cum armis aggregitur et spoliat transeuntes, raytar, rozbojnyk.* o 1535 MiechGlab 65, SPXVI *nażło śie niemato łotrow á Reytarow.* o 1566 Hrbst.Nauk. m2, L *Kto się dzieli z złodzieiem, albo w domu złodzieia i raytara chowa, u P. Boga sam iest takowym.* o [LBel.] 1588 ActReg 83, SPXVI *[mego sługe] byli miedzy onemi Raitary poimali.* – SPXVI, MAÇZ, L, SWIL, Sw. o **Var:** *rajtar* subst. m., 1455 StPPP VII 467, STP o [LBel.] (1886) 1949–1951 Sienk.Pot.IV 165, DOR – STP, SPXVI, MAÇZ, CN, TR, L, SWIL, Sw, DOR; *rajtarz* subst. m., [hapax] †1872 Pol., Sw – nur Sw; *ratar* subst. m., (1897) 1924–1932 Wysp.Leg.II 194, DOR o [LBel.] †1902 Dyg., Sw – Sw (m.u.), DOR; *rejtar* subst. m., [hapax] 1535 MiechGlab 65, SPXVI – nur SPXVI; *rejter* subst. m., 1582 StryjKron 637, SPXVI o [LBel.] †1906 Spas., Sw – SPXVI, Sw. o **Etym:** **1)** mhd. *reiter* subst. m., ‘jmd., der sich zu Pferd fortbewegt’, LEX, nur für Inh. 1. **2)** nhd. *Reiter* subst. m., ‘berittener Soldat; berittener Wegelagerer im 16. Jh.’, GRI. o **Der:** *rajtarski* adj., 1542 Cresc. 523, L, zuerst geb. MAÇZ; *rajtarstwo* subst. n., 1566 Hrbst.Nauk. m7, L, zuerst geb. L; *rajtaria* subst. f. sgl., 1640–1684 PoczOdIPam 19, SP17, zuerst geb. TR; *rajtarka* subst. f., zuerst geb. L; *rajtarski* adj., [hapax] vor 1912 T.K., Sw, zuerst geb. Sw.

« zurück blättern vor »